

(مقایسه عاطفه منفی - کمالگرایی و تیپ شخصیتی (A-B) در بین دانش آموزان متوسطه دختر با سابقه افت تحصیلی و عادی)

مهسا هادی زاده 1

1 دانشجوی کارشناسی ارشد، دانشکده علوم پزشکی، دانشگاه آزاد اردبیل، ایران
آدرس پست الکترونیک (mahsa.hadizadeh.2014@gmail.com)

چکیده

هدف پژوهش حاضر مقایسه عاطفه منفی - کمالگرایی و تیپ شخصیتی (A-B) در بین دانش آموزان متوسطه دختر با سابقه افت تحصیلی و عادی است. روش تحقیق توصیفی از نوع پس رویدادی و علی مقایسه ای است جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش آموزان دارای افت تحصیلی و عادی که در سال 93-94 در اردبیل مشغول تحصیل هستند. از بین این جامعه تعداد 100 نفر (50 نفر دانش آموز عادی و 50 نفر دانش آموز دارای افت تحصیلی) به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه های هیجانانگ مثبت و منفی TMMS و کمالگرایی تری شورت و تیپ شخصیتی آیزنگ استفاده شده است. داده ها در نرم افزار SPSS تجزیه تحلیل شده نمرات عاطفه منفی و کمالگرایی منفی و تیپ شخصیتی A در بین دانش آموزان دارای افت تحصیلی بالاست و همچنین کمالگرایی مثبت و تیپ شخصیتی B در دانش آموزان عادی پر واضح است. همچنین والدین کودکانی که افت تحصیلی دارند دارای تحصیلات کمتر و میزان درآمد کمتری هستند.

واژه های کلیدی: تیپ شخصیت A- تیپ شخصیتی B- افت تحصیلی - کمالگرایی - عاطفه منفی

دومین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت و فرهنگ ایرانی اسلامی

اردیبهل - مرداد ۱۳۹۴

با مجوز رسمی از وزارت محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی - اداره کل استان اردبیل

مقدمه

نظامهای آموزشی در حال حاضر از ارکان مهم توسعه در جوامع به شمار می آیند و اصولاً جوامع، اهداف و آرمانهای خود را از طریق تاسیس این نظامها دنبال می کنند. با این تعبیر، آموزش و پرورش را میتوان الگوی کلی نهادها و موسسات موجود در جامعه قلمداد نموده، رشد و توسعه جوامع را در گرو رشد و توسعه نظامهای آموزشی ممکن دانست (کیامنش، ۱۳۷۹). در هر نظام تعلیم و تربیت، میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، یکی از شاخص های موفقیت در فعالیتهای علمی است. وجود پیشرفت تحصیلی موضوعی است که بخصوص در حال حاضر مورد توجه نظام آموزش و پرورش هرکشوری است. میزان افت تحصیلی از مشکلات عمده و رایج دانش آموزان ایرانی در همه پایه های تحصیلی است. یافته های مطالعات بین المللی، از جمله سومین مطالعه جهانی تیمز در سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳ و مطالعه مجدد آن در سال ۸۷-۱۳۷۷ مؤید عملکرد ضعیف دانش آموزان ایرانی در حوزه های مختلف بوده است. از بین عوامل تاثیر گذار در افت تحصیلی دانش آموزان میتوان به تیپ های شخصیتی آنها اشاره کرد (لی، ۲۰۱۰). ادبیات پژوهش نشان میدهد که دو طبقه مشخص از متغیر های پیش بینی کننده در بررسی تفاوت های فردی در قلمرو افت و پیشرفت تحصیلی مورد توجه قرار گرفتند (دیانر، ۱۹۹۱) طبقه اول شامل اندازه های شناختی شامل آزمون پیشرفت و توانش (دیانر، ۱۹۹۱). و طبقه دوم اندازه های مورد استفاده برای پیشبینی تفاوت های فردی از قبیل رگه های شخصیت (کیامنش، ۱۳۷۹). افراد دارای تیپ های شخصیتی متفاوت تجربیات و همچنین روشهای خاص خود را برای مقابله با استرس و مشکلات زندگی خود دارند افراد دارای تیپ های شخصیتی A بیشتر میل به برونگرایی و افراد دارای تیپ های B میل به درونگرایی دارند که این به نوبه خود تاثیرات فراوانی را در نحوه تحصیل فرد در محیط آموزش و همچنین انگیزه پیشرفت تحصیلی وی در آن محیط را داراست. (تشکر، ۱۳۹۰). از دیگر مسائلی که در افت تحصیلی دانش آموزان تاثیر گذار است کمالگرایی است. کمال گرایی به عنوان مجموعه ای از معیارهای بسیار بالا برای عملکرد است که با خودارزیابی های منفی، انتقادات و سرزنش خود همراه می باشد (ابوالقاسمی، ۱۳۸۶). کمال گرایی به عنوان سبک نوروپیک و منفی در رفتار مورد توجه قرار گرفته است. بر اساس تقسیم بندی بهنجار- نوروپیک، دو نوع کمال گرایی را متمایز کرده اند: کمال گرایی مثبت یا انطباقی استانداردهای شخصی سطح بالا اما قابل دسترس، گرایش به نظم و سازماندهی در امور، احساس رضایت مندی از عملکرد خود، جستجو برای تعالی در امور و انگیزش برای رسیدن به پادا شهای مثبت، مشخص می شود. کمال گرایی منفی یا غیر انطباقی با استانداردهای سطح بالا و غیر واقع بینانه، نگرانی مفرط درباره اشتباهات و نقایص شخصی، ادراک فشار زیاد از محیط برای کامل بودن، ادراک فاصله زیاد بین عملکرد شخصی و استانداردها و شک و تردید اجبارگونه در امور و پرهیز از عواقب کارکردهای شخصی تعریف می شود (ابوالقاسمی، ۱۳۸۶). کاستا و مک کری (۱۹۸۵) به نقل از میشل (۲۰۰۳) با استفاده از تحلیل عاملی به این نتیجه رسیدند که میتوان بین تفاوت های فردی در خصیصه های شخصیتی پنج بعد عمده را منظور کرد که هر یک از عوامل میتواند در افت تحصیلی افراد تاثیر گذار باشد. یکی دیگر از عواملی که در افت تحصیلی دانش آموزان موثر است تغییرات حالات روزانه فرد است. علاقه پژوهشگران به تغییری رات روزانه حالات روان شناختی، در دو دهه گذشته به سرعت رشد پیدا کرده است. بیشتر این پژوهش ها به این موضوع می پردازد که چگونه حالات روان شناختی، در اثر حوادث زندگی روزمره تغییر می کند. رویدادهای روزانه، وقایع معمولی و تکراری زندگی روزمره افراد است. لذت های جسمانی که

دومین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت و فرهنگ ایرانی اسلامی

اردیبهل - مرداد ۱۳۹۴

با مجوز رسمی از وزارت محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی - اداره کل استان اردبیل

افراد در طول روز تجربه می کنند، از جمله این گونه رویدادهاست. برخی از پژوهش های انجام شده به بررسی نقش رویدادهای روزانه بر واکنش های افراد (از جمله واکنش های عاطفی) و نیز تفاوت های فردی در پاسخ به این واکنش ها پرداخته اند (لی، ۲۰۰۰). عواطف، یکی از جنبه های رفتار انسان است که نقش مهمی در زندگی انسان ها دارد. بدون عواطف، زندگی بشر تقریباً خسته کننده و بی معنی می شود. انسان از طریق همین عواطف است که دنیا را پر از معنی و سرشار از احساسات در می یابد (هریس، ۲۰۰۹). عواطف، بخشی اساسی از نظام پویای شخصیت آدمی است. ویژگی ها و تغییرات عواطف، چگونگی برقراری ارتباط عاطفی و درک و تفسیر عواطف دیگران، نقش مهمی در رشد، سازمان شخصیت، تحول اخلاقی، روابط اجتماعی، شکل گیری هویت و مفهوم خود دارد (دینر، ۱۹۹۱). عواطف را به دو بعد عاطفی پایه تقسیم بندی می کنند. ناخوشایندی می کند. عاطفه منفی یک بعد عمومی از یأس درونی و عدم اشتغال به کار لذت بخش است که به دنبال آن حالت های خلقی اجتنابی از قبیل خشم، غم، تنفر، حقارت، احساس گناه، ترس و عصبانیت پدید می آید. بعد عاطفی دوم، عاطفه مثبت است که حالتی از انرژی فعال، تمرکز زیاد و اشتغال به کار لذت بخش می باشد. عاطفه مثبت در برگیرنده طیف گسترده ای از حالت های خلقی مثبت از جمله شادی، احساس توانمندی، شور و شوق، تمایل، علاقه و اعتماد به نفس است (هانگ، ۱۹۹۸). در پژوهشی دریافتند که فراوانی رویداد های مثبت و منفی روزانه در افت تحصیلی دانشجویان تاثیر گذار است. آموزش و پرورش کشور ما میلیونها دانش آموز از مقطع ابتدایی تا متوسطه را در زیر چتر خود جمع کرده و با صرف هزینه های زیاد و بکارگیری مربیان، معلمان و امکانات آموزشی و غیره اجرای وظایف مهم و خطیر ذکر شده را عهده دار شده اند تا بتوانند کودکان و نوجوانان امروز را سالم، کارآمد و موفق از متن نظام به جامعه کشیده و آنها را قادر نمایند تا در سطح جهانی پایه پای پیشرفت علم و تکنولوژی و برای رفع نیازهای واقعی انسانها چه در سطح ملی و فراملی حرکت نمایند و جامعه کشور خود را در عرصه جهانی پایدار و سرفراز سازند.

مجموع خسارات اقتصادی ناشی از شکست تحصیلی (وقوع ترک تحصیلی زودرس و تکرار پایه های تحصیلی در ۱۲ پایه اول ابتدایی تا پایان چهارم متوسطه) ۱۳۶۵، ۶۷ و ۶۹ حدود ۵۵۶۴۷۹، ۷۲۰۹۶۶ و ۱۰۸۹۵۷۳ میلیون ریال بوده است. از مجموع کل دانش آموزان در سال ۶۵ بیش از دو میلیون و دویست هزار نفر و در سال ۶۷ بیشتر از دو میلیون و چهارصد هزار نفر و در سال ۶۹ بیش از دو میلیون و هفتصد هزار نفر مردود شده اند. همچنین در سال ۶۵ بیش از ششصد و چهل هزار نفر از دانش آموزان دچار ترک تحصیل شده اند که این رقم در سال ۶۹ به بیش از هشتصد هزار نفر رسیده است.

می بینیم مشکلات آموزش و پرورش از جمله مساله «افت تحصیلی» به حدی بغرنج شده است که هر ساله دهها و صدها کتاب و مجله و نشریه در جهان، خصوصاً در ایران در این مورد چاپ شده است و سمینارهای مختلف که غالباً جامعه شناسان و روانشناسان را به بررسی و تجربه و تحلیل و ارائه راه حل دعوت می نمایند برگزار می شود، پس به نظر محقق، انتخاب موضوع آنقدر اهمیت داشته است که به بررسی علل و عوامل عمده آن که موجب عدم کارایی نظام آموزشی و پرورش کشور شده و سبب اتلاف و هدر رفتن سرمایه های مادی و معنوی یک ملت می شود، پرداخته شود و با ارائه راه حل برخاسته از متن فرهنگ و ارزشهای ملی و دینی کشورمان هشداری برای مسئولین و دست اندرکاران سازمان تعلیم و تربیت و دولت مجری قوانین باشد تا بتوانند با تصحیح و تقویت برنامه های آموزشی جدید، چنین بحرانی را از جامعه ما بزدایند و با تقویت انگیزه تحصیل علم در اندیشه های نسل جوان، جامعه را به سوی پیشرفت واقعی و تمدن حقیقی سوق دهند. بنابراین بررسی و بحث چنین پژوهش

هایی ضروری و مهم به نظر میرسد. بنابراین محقق در پی پاسخگویی به این مسئله است که آیا بین عاطفه منفی - کمالگرایی و تیپ شخصیتی (A-B) در بین دانش آموزان متوسطه دختر با سابقه افت تحصیلی و عادی تفاوت وجود دارد؟

اهداف پژوهش

هدف کلی:

بررسی تفاوت بین عاطفه منفی - کمالگرایی و تیپ شخصیتی (A-B) در بین دانش آموزان متوسطه دختر با سابقه افت تحصیلی و عادی

اهداف فرعی:

- بررسی تفاوت عاطفه منفی در بین دانش آموزان متوسطه دختر با سابقه افت تحصیلی و عادی.
- بررسی تفاوت کمالگرایی منفی در بین دانش آموزان متوسطه دختر با سابقه افت تحصیلی و عادی.
- بررسی تفاوت کمالگرایی مثبت در بین دانش آموزان متوسطه دختر با سابقه افت تحصیلی و عادی.
- بررسی تفاوت تیپ شخصیتی A در بین دانش آموزان متوسطه دختر با سابقه افت تحصیلی و عادی.
- بررسی تفاوت تیپ شخصیتی B در بین دانش آموزان متوسطه دختر با سابقه افت تحصیلی و عادی.

روش شناسی پژوهش

روش تحقیق، توصیفی از نوع پس رویدادی و علی مقایسه ای است. چون در این تحقیق دو گروه از قبل تشکیل شده و در نهایت رابطه بین متغیرهای تحقیق آزمون شد. در این پژوهش عاطفه منفی، کمالگرایی و تیپ شخصیتی (A-B) در بین دانش آموزان متوسطه دختر با سابقه افت تحصیلی و عادی مقایسه می شود. جامعه آماری این پژوهش کلیه دانش آموزان دارای افت تحصیلی و عادی در مقطع دبیرستان و دختر که در سال تحصیلی 93-94 مشغول تحصیل در شهرستان اردبیل هستند. تعداد این افراد 3452 نفر طبق آمار آموزش و پرورش می باشد. نمونه آماری تحقیق به روش تصادفی ساده انجام گرفت. نمونه به تعداد 100 نفر به ترتیب 50 نمونه از دانش آموزان با سابقه افت تحصیلی و 50 نمونه از دانش آموزان فاقد افت تحصیلی انتخاب شده و همتا سازی شده است. در تحقیقات علی و مقایسه ای حد اقل تعداد نمونه مورد استفاده 15 نفر می باشد (دلاور، 1388). برای افزایش اعتبار بیرونی برای هر گروه از تعداد 50 نفر استفاده شده است. روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق میدانی می باشد. جهت گردآوری اطلاعات پس از کسب مجوزهای لازم از آموزش و پرورش به مدارس دخترانه مراجعه و پس از توضیحاتی در مورد اهداف و همچنین نحوه پرکردن پرسشنامه از دانش آموزان خواسته شد تا به پرسشنامه ها با کمال دقت پاسخ داده و همکاری لازم را داشته باشند. ابزارهای این پژوهش موارد ذیل بوده است.

هیجانان مثبت و منفی (TMMS): این پرسشنامه (TMMS) کاربرد قابل قبول جنبه های هوش هیجانی را ارزیابی می کند (سالوی و دیگران، 1995). این مقیاس بطور مستقیم توانای های هیجانی مردم را ثبت نمی کند، بلکه بیشتر باورهای ادراکی مردم را درباره توانای های هیجانی شان ثبت می کند. مقیاس TMMS به عنوان نماینده هوش هیجانی در نظر گرفته می شود. TMMS میزان توجه و ارزش احساس افراد (توجه)، شفافیت احساس ها بجای سردرگمی در باره احساس ها (وضوح) و استفاده از تفکر مثبت برای اصلاح خلق یا هیجان منفی (اصلاح) را می سنجد. مدل کوتاه شده اسپانیایی شامل 24 آیتم از نسخه اصلی است (برای هر خرده مقیاس 8 سوال) در صورتی که نسخه اصلی انگلیسی 48 آیتم دارد. این نسخه اسپانیایی دارای ثبات

دومین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت و فرهنگ ایرانی اسلامی

اردیبهشت - مرداد ۱۳۹۴

با مجوز رسمی از وزارت محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی - اداره کل استان اردبیل

داخلی قابل قبول، اعتبار با آزمای رضایت بخش، همبستگی منفی با افسردگی و نشخوار ذهنی، همبستگی مثبت با رضایت از زندگی نشان می دهد. تحلیل داده های بدست آمده از 30 آزمودنی پایایی آزمون را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ 84٪ و 79٪ درصد گزارش شده است.

مقیاس کمال گرایی مثبت و منفی: توسط تری-شورت و همکاران ساخته شده است. این مقیاس دو خرده مقیاس مثبت و منفی دارد که با 40 سؤال سنجیده می شود و هر آزمودنی به سؤالات با یک مقیاس پنج درج های (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) پاسخ می دهد. ضریب آلفای کرونباخ خرده مقیاسهای کمال گرایی مثبت و منفی به ترتیب 83٪ و 81٪ گزارش شده است. ضریب همبستگی خرده مقیاسهای کمال گرایی مثبت و منفی با مقیاس کمال گرایی هویت و فلت به ترتیب 46٪ و 53٪ میباشد (ابوالقاسمی و همکاران، 1386).

پرسشنامه شخصیتی آیزنگ: پرسشنامه شخصیتی آیزنگ در سال 1963 جهت سنجش برخی جنبه های شخصیت از جمله درون گرایی و بیرون گرایی و همچنین تشخیص برخی اختلالات شخصیتی مانند روان گسستگی، جامعه ستیزی، روان آزردهی و مقبولیت اجتماعی برای گروه های سنی متفاوت اعم از خرد سالان، نوجوانان، بزرگسالان که در برگیرنده 48 موضوع می باشد، ساخته شد. بعد ها تغییر شکل پیدا کرده و به مرور زمان به شکل امروزی در آمده است. دو نوع آزمونی که از آیزنگ ارائه می شود یکی مخصوص کودکان از 7 تا 15 سال می باشد و دیگری برای سنین 16 سال به بالا تنظیم شده است. فرم مخصوص کودکان به جای عامل روان گسستگی، پرخاشگری را می سنجند. به منظور تعیین اعتبار و روایی این پرسشنامه، آیزنگ آن را بر روی گروه واحد در دو زمان مختلف اجرا کرده و روایی اعتبار آن را در حدود 0/76 و 0/85 بدست آورد.

نتایج

مقایسه عاطفه منفی و کمالگرایی و تیپ شخصیتی در بین دانش آموزان متوسطه دارای افت تحصیلی و عادی

نتایج آزمون یکسانی واریانس ها جهت تعیین معنی داری اختلاف میانگین

نام آزمون	مقدار	نمره فیشر	درجه آزادی	سطح معناداری	مجذور اتا	
مدل	اثر پیلایبی	0/99	3679/9	4	0/000	0/99
	لامبدا ویلکز	0/004	3679/9	4	0/000	0/99
	اثر هتیلنگ	267/6	3679/9	4	0/000	0/99
	بزرگترین ریشه خطا	267/6	3679/9	4	0/000	0/99
گروه	اثر پیلایبی	0/8	56/8	4	0/000	0/80
	لامبدا ویلکز	0/19	56/8	4	0/000	0/80
	اثر هتیلنگ	4/1	56/8	4	0/000	0/80
	بزرگترین ریشه خطا	4/1	56/8	4	0/000	0/80

دومین کنفرانس بین المللی اقتصاد، مدیریت و فرهنگ ایرانی اسلامی

اردیبهل – مرداد ۱۳۹۴

با مجوز رسمی از وزارت محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی – اداره کل استان اردبیل

همانطور که در جدول مشاهده می شود نتایج تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) تفاوت عاطفه منفی و کمالگرایی و تیپ شخصیتی در بین دانش آموزان متوسطه دارای افت تحصیلی و عادی را نشان میدهد، سطوح معناداری همه آزمون ها قابلیت استفاده از تحلیل واریانس چند متغیره را مجاز می شمارد. نتایج نشان می دهد که اب عاطفه منفی و کمالگرایی و تیپ شخصیتی در بین دانش آموزان متوسطه دارای افت تحصیلی و عادی تفاوت معناداری وجود دارد. مجذور اتا نشان می دهد که تفاوت بین دو گروه با توجه به متغیر های وابسته در مجموع معنی دار است و میزان این تفاوت 80٪ درصد می باشد. یعنی 80٪ درصد واریانس مربوط به اختلاف بین دو گروه در تاثیر متقابل متغیر های وابسته می باشد.

خرده مقیاس های آزمون در دانش آموزان دارای افت تحصیلی و عادی

ضریب اتا	P	F	MS	Df	SS	متغیر وابسته	
0/47	0/000	52/8	944/06	1	944/06	عاطفه منفی	مدل
0/55	0/000	71/2	851/2	1	851/2	کمالگرایی مثبت	
0/41	0/000	40/8	707/2	1	707/2	کمالگرایی منفی	
0/44	0/000	47/1	640/2	1	640/2	تیپ شخصیتی A	
0/43	0/000	35/3	320/4	1	320/4	تیپ شخصیتی B	
0/47	0/000	2988/8	944/06	1	944/06	عاطفه منفی	گروه
0/55	0/000	4181/2	851/2	1	851/2	کمالگرایی مثبت	
0/41	0/000	3104/2	707/2	1	707/2	کمالگرایی منفی	
0/44	0/000	340/9	640/2	1	640/2	تیپ شخصیتی A	
0/42	0/000	290/8	320/4	1	320/4	تیپ شخصیتی B	
			17/8	98	10.36/2	عاطفه منفی	خطا
			11/9	98	690/3	کمالگرایی مثبت	
			17/3	98	1004/4	کمالگرایی منفی	
			13/5	98	787/1	تیپ شخصیتی A	
			11/2	98	655	تیپ شخصیتی B	

همانطور که در جدول فوق مشاهده می شود نتایج تحلیل واریانس چند متغیره نشان می دهد که میانگین نمرات F خرده مقیاس های آزمون های فوق در بین دانش آموزان دارای افت تحصیلی و عادی را نشان میدهد که نمرات عاطفه منفی و کمالگرایی منفی و تیپ شخصیتی A در بین دانش آموزان دارای افت تحصیلی بالاست و همچنین کمالگرایی مثبت و تیپ شخصیتی B در دانش آموزان عادی پر واضح است. ($P < 0/005$).

بحث و نتیجه گیری

در بررسی فرضیه و هدف اصلی پژوهش مبنی بر مقایسه عاطفه منفی و کمالگرایی و تیپ شخصیتی در بین دانش آموزان متوسطه دارای افت تحصیلی و عادی بدست آمد خرده مقیاس های آزمون های فوق در بین دانش آموزان دارای افت تحصیلی و عادی را نشان میدهد که نمرات عاطفه منفی و کمالگرایی منفی و تیپ شخصیتی A در بین دانش آموزان دارای افت تحصیلی بالاست و همچنین کمالگرایی مثبت و تیپ شخصیتی B در دانش آموزان عادی پر واضح است. همچنین والدین کودکانی که افت تحصیلی دارند دارای تحصیلات کمتر و میزان درآمد کمتری هستند. دانش آموزان دارای افت تحصیلی سنین بالاتری نسبت به گروه عادی دارند. پژوهش های تشکر (1377)، بهرام (1377)، هرمزی نژاد (1380) و اسماعیل خانی (1391) در داخل و پژوهش های لی (2010) و الیوت (2004) و کتی (2005) در خارج از کشور با این پژوهش همسو است. در تبیین این مسئله میتوان اذعان داشت شروع افت تحصیلی در کشور ما معمولاً از کلاس چهارم دبستان به بعد است. در این مرحله سنی علاوه بر کار با والدین و مدرسه، خود دانش آموز نیز باید مورد مشاوره و راهنمایی قرار بگیرد. افت تحصیلی با بی علاقهگی نسبت به درس رابطه نزدیکی دارد. ریشه بی علاقهگی نسبت به درس را می توان در کلاس اول دبستان یا حتی در سالهای قبل از دبستان جست و جو کرد. چرا که کودک ممکن است نداند چرا باید درس بخواند و اطلاعات درستی درباره دلیل درس خواندن و مطالعه به او داده نشده باشد. عواملی هستند که عمدتاً مربوط به خود سازمان آموزش و پرورش می باشد و از دورن سازمان سرچشمه می گیرد مانند نامتناسب بودن هدفها و محتوای برنامه با نیازهای، استعدادها و علایق فراگیران، نامناسب بودن روشهای برنامه ها و امکانات آموزش و پرورش با محتوای برنامه ها، نامتناسب بودن فضای آموزشی مدرسه و کلاس. بی به طور کلی می توان تحقیقات موجود پیرامون شکستهای تحصیلی را به سه قسمت تقسیم کرد:

«آنهايي که خود دانش آموز را عامل اصلی شکست می دانند و در این رهگذر، معتقد به «عامل هوش» به عنوان عامل موفقیت و یا شکست دانش آموز می باشند. طبیعی است که نظریه هوش بیشتر در حیطه روانشناسی است و تحقیقات مختلف نشان می دهد که هنگامی که عامل هوش ثابت نگه داشته می شود، بین گروههای مختلف اجتماعی، فرهنگی از نظر پیشرفت تحصیلی، اختلاف معنی داری وجود دارد، یعنی عامل هوش نمی تواند تعیین کننده باشد. (منادی، 1392).

به موجب توافق عمومی، هوش، ناشی از هر دو عوامل ژنتیکی و محیطی است. بخشی از هوش به ژنهایی که فرد از والدین به ارث می برد و بخشی دیگر به محیطی که در آن رشد و زندگی می کند، مربوط می شود. هوش در مقابل دگرگونیهای محیط حساس است و نسبت به آنها واکنش نشان می دهد پژوهش نشان داده است که دامنه وسیعی از عوامل محیطی از جمله با تجربه قبلی و تعلیم و تربیت شخصی که مورد آزمون قرار می گیرد. میزان آشنایی او با موضوع مندرج در آزمون، انگیزه اشتیاق به کسب نمره خوب، تسلط او به زبانی که در آزمون به کار رفته است و موارد بسیاری دیگر می تواند در اجرای آزمونهای هوشی موثر واقع شود. پاولوچین تیس دریافته اند که بهره هوشی تقریباً ارتباطی با موفقیت تحصیلی و اقتصادی ندارد. بدین ترتیب، تفاوتهای هوشی در بین طبقات اجتماعی و گروههای خواه عمدتاً به دلیل فاکتورهای محیطی و یا ژنتیکی، به خوبی می تواند کم اهمیت تلقی شوند.

2- آنهايي که نظریه هوش را رد کرده و «طبقه اجتماعی» دانش آموز را عامل اصلی می شناسند و در این رهگذر، عوامل اقتصادی، فرهنگی و یا هر دو را مد نظر دارند، گروه پیروان «تئوری محرومیت فرهنگی» هستند.

در این راستا، نظام ارزشها، نوع برخورد، خواسته ها، تیپ خانواده ها، زبان، فرهنگ و ... به عنوان عوامل تفاوت مطرح می باشد.

تصویر خرده فرهنگ طبقه کارگری چهره جالبی نیست. این خرده فرهنگ، صورتی دون معیار از فرهنگ اصلی متوسط را به تصویر می کشد. معیارهای خرده فرهنگ طبقه کارگری در سطوح پایین این طبقه رو به وخامت می گذارد، به طوری که در پایین ترین طبقه به صورت فرهنگ فقر در می آید. از چنین دیدگاهی بود که «تئوری محرومیت فرهنگی» به وجود آمد. به موجب این تئوری، خرده فرهنگ گروههای کم درآمد از جنبههایی دچار حرمان و نقصان است و همین امر سبب می شود که اعضای این گروه به پیشرفت تحصیلی کم نایل آیند. این تئوری تقصیر شکست تحصیلی را به عهده کودک، خانواده او، محله اش و خرده فرهنگ گروه اجتماعی او می گذارد، کودکی که اصطلاحاً از حیث فرهنگی محروم دانسته می شود، به نقصان با فقدان مهارتها، نگرشها، و ارزشهای مهم که لازمه پیشرفت تحصیلی عالی است دچار می باشد محیط وی نه تنها از حیث اقتصادی بلکه از لحاظ فرهنگی نیز فقر زده است .

فهرست کمبودهای کودکی که دچار فقر فرهنگی است می توان به : فقر زبانی، کمبودهای تجربی، شناختی و شخصیتی و دامنه وسیعی از نگرشها، هنجارها و ارزشهای دون معیار اشاره کرد. «تئوری محرومیت فرهنگی» مسائلی را برای آرمان آزاد اندیشانه برابری فرصت در آموزش و پرورش مطرح می سازد. چنین استدلال شده است که تدارک فرصتهای آموزشی مشابه برای همه به هر دانش آموزانی امکان می دهد که استعدادهای خود را پرورش دهد. یکی از عوامل روحی تاثیر گذار بر دانش آموز در امر افت تحصیلی آن کمالگرایی و عاطفه منفی دانش آموز است.

تری - شورت، اونز، اسلاد و دور از نظر تئوریک بین کمال-گرایی سالم بهنجار و کمال-گرایی نوروپیک نابهنجار تمیز قائل است :

کمال-گرایی مثبت : به عنوان انگیزش برای نیل به یک هدف به منظور بدست آوردن نتایج مطلوب و ارزشمند است. که در دانش آموزان عادی و فاقد افت تحصیلی ملاحظه می شود و کمال-گرایی منفی : به عنوان انگیزش برای نیل به یک هدف به منظور کسب نتایج نامطلوب و اجتناب منفی تعریف شده است. که در دانش آموزان دارای افت تحصیلی ملاحظه می گردد.

این تمایز در تئوری رفتاری اسکینر به چشم می خورد. اسکینر خاطر نشان می کند که رفتار مشابه ممکن است با پاسخهای هیجانی متفاوت مرتبط باشد و بستگی به این داشته باشد که آیا کارکرد کمال-گرایی مثبت است یا منفی؟

سرانجام، بارکر (1997) کمال-گرایی کنش ور و کمال-گرایی ناکنش ور را مطرح می کند : در کمال-گرایی کنش ور و بهنجار فرد از تلاش و رقابت برای برتری و کمال لذت می برد و در عین حال محدودیت های شخصی را به رسمیت می شناسد. در کمال-گرایی ناکنش و نابهنجار فرد به دلیل انتظارات غیرواقع بینانه هرگز از عملکرد خود خشنود نخواهد شد و توان قبول محدودیت ها و قید و بندها را ندارد و دانش آموزان دارای تیپ های شخصیتی درون و برون گرا پیشرفت تحصیلی متفاوتی دارند زیرا افراد برون گرا افزون بر دوستدار دیگران بودن و تمایل به شرکت در اجتماعات و میهمانی ها، این افراد در عمل قاطع، فعال و حراف یا اهل گفتگو هستند. این افراد هیجان و تحرک را دوست دارند و برآنند که به موقعیت در آینده امیدوار باشند. بازاریاب های موفق کشورهای در حال توسعه و رشد یافته، نمونه ای از افراد برونگرا هستند. مقیاس های شاخص نشان دهنده علاقه فرد به توسعه صنعت و کار خود است. در برابر برونگرایان که به روشنی قابل توصیف هستند، درونگرایان را به آسانی نمی توان تعریف کرد. در برخی از جنبه ها، درونگرایی را می توان به نبود ویژگیهای برونگرایی توصیف کرد. درونگرایان افرادی محافظه کارند، اما نه اینکه دوست داشتنی نباشند، مستقلند، نه اینکه در جمع شاخص باشند، و تکرو هستند، اما تنبل و کند نیستند. درونگرایان معمولاً خجالتی و در جایی که ترجیح بدهند، تنها هستند. این نکته بدان معنی نیست

که آنها دارای اضطراب اجتماعی هستند. سرانجام اینکه هر چند درونگرایان به سرخوشی و فعالی برونگرایان نیستند. اما افراد ناخشنودی نیز نیستند. یکی از ویژگیهای برجسته این افراد، کنجکاوی است. این افراد (درونگرایان) علاقه زیادی به پژوهش دارند. این یافته در پژوهشهای متعدد و مرتبط با طرح پنج عاملی شخصیت نشان داده شده است. با توجه به این گفتار به نظر می رسد که شکستن قانون همه یا هیچ یا دو بعد نگری راضی - ناراضی، دشمنی - دوستی و برونگرایی - شرم رو می تواند دیدگاه گسترده تری به شناخت شناسی شخصیت بدهد که مشخص کننده افت تحصیلی و پیشرفت آن در دانش آموزان است.

منابع

- 1- ابوالقاسمی، عباس؛ احمدی، محسن و کیامرثی، آذر. (1386). بررسی ارتباط فراشناخت و کمالگرایی با پیامدهای روان شناختی در افراد معتاد به مواد مخدر، تحقیقات علوم رفتاری، دوره پنجم، شماره 2، ص 73-79.
- 2- بیابانگرد، اسماعیل، اثر بخشی درمان چند وجهی لازاروس، عقلانی - عاطفی ایس و آرام سازی بر کاهش اضطراب امتحان دانش آموزان، مجله اندیشه و رفتار، (1381)، سال هشتم، شماره 3، صفات 42
- 3- تشکر، بهرام، بررسی رابطه نگرش های فرزند پروری، الگوی کمال گرایی و جزم گرایی والدین با اضطراب امتحان و A شخصیتی
- 4- دلاور، علی. (1388). مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی. چاپ هفتم. انتشارات رشد، ص 152-158.
- 5- رجب زاده، اکبر، بررسی و مقایسه ویژگی های شخصیتی و ارتباط با آن با سلامت روان دانشجویان دختر و پسر مقطع کارشناسی دانشگاه های دولتی شهر تهران، پایان نامه چاپ نشده کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی
- 6- شاملو، سعید، مکتب ها و نظریه ها در روان شناسی شخصیت، تهران انتشارات رشد. (1380).
- 7- عملکرد تحصیلی دانش آموزان پسر سوم راهنمایی شهرستان آباء، پایان نامه چاپ نشده کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید چمران اهواز، دانشکده. علوم تربیتی و روان شناسی. (1377)
- 8- کیامنش، علیرضا؛ خیریه، مریم، (1379)، روند تغییر درون دادها و برون دادهای آموزش ریاضی براساس یافته های TIMSS و TIMSS-R، انتشارات پژوهشکده تعلیم و تربیت، وزارت آموزش و پرورش.
- 9- هریس، پل. (1380). رشد عواطف در کودکان. برگردان: محمد. یمینی و محمد. داوودی. سبزواری: انتشارات دانشگاه تربیت معلم
- 10- Diener, E, Sandvik, E, & Pavot, W, 1991. Happiness is the frequency, not the intensity of positive versus negative affect. In Strack, F, Argyle, M, & Schwarz, N. (Eds.), (Subjective well-being.) Oxford, Pergamon.
- 11- Hong, E. "Different stability of individual differences in state and trait test anxiety", learning and individual differences. (1998), vol.10, no.1, pp: 51- 66

12- Howie, S. J. (2002). English language proficiency and contextual factor influencing mathematics achievement of Secondary school pupils in South Africa. Enschede: Doctoral Dissertation. University of Teweate.

13- Lie, S. (2000). Exploring student responses on free response science items in TIMSS: Learning from others, international comparisons in education. Science and Technology Education Library. 8, .150188

14- Nezlek, J. B, Sorrentino, R. M, Yasunaga, S, Otsubo, Y, Allen, M, Kouhara, S, & Shuper, P, 2006. A cross-cultural study of daily variability in self-esteem and mood, Personality and Social Psychology Bulletin, 27(2), 211-201

15- Payanastasiou, E. (2006). Modeling mathematics achievement in Cyprus. Contexts of learning mathematics and sciences, Lessons Learned from Timss. London & New York Routhedge.